

Til næringsminister Jan Christian Vestre

postmottak@nfd.dep.no

Kopi til finansminister Trygve Slagsvold Vedum

postmottak@fin.dep.no

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato: 12. august 2022

Innspill til næringsministeren - strømstøtte til bedrifter

YS takker for muligheten til å bidra med innspill om strømstøtte til bedrifter. I dette brevet vil vi gjenta og utdype synspunktene vi fremførte i møtet med næringsministeren 10. august 2022.

Vi er enige i at kraftsituasjonen og høye strømpriser er en stor utfordring, både for husholdningene og næringslivet. Også mange av YS' medlemmer arbeider i bedrifter som er rammet av høyere kostnader. Vi er imidlertid skeptisk til om statsstøtte til næringslivet for å avhjelpe en situasjon med høye strømkostnader er riktig. Vi vil i det følgende begrunne vårt standpunkt. Dersom regjeringen likevel ønsker å gi strømstøtte til bedrifter, vil vi fremme noen alternative forslag til hvordan det kan gjøres.

Fare for skjeve fordeling

Strømstøtte til bedrifter gir risiko for at staten gir penger til bedrifter som ikke trenger støtte, og at overskuddene øker. Erfaringene fra flere runder med støttepakker under koronapandemien er urovekkende. E24 har avslørt at over halvparten av bedriftene som fikk støtte til å dekke faste, uungåelige kostnader i 2020, endte opp med høyere overskudd i 2020 enn i 2019.

Vi har ingen garanti for at bedrifter som mottar strømstøtte, ikke i tillegg øker sine utsalgspriser. I så fall rammes forbrukerne dobbelt, både gjennom høyere priser og økt skatt eller andre kutt på statsbudsjettet. Da risikerer vi i så fall å bidra til økte forskjeller ved at statsfinanser overføres til noen få på bekostning av de mange.

YS er skeptisk til om begrensninger på utbytte for støttemottakere kan minske de fordelingsmessig uheldige sidene ved støtte. Selv om det legges begrensninger på

mulighetene til å dele ut utbytter det året man mottar strømstøtte, vil utbytter kunne utsettes til senere år.

Store regulatoriske utfordringer

Erfaringene fra flere runder med korona-støttepakker tilsier at det er svært vanskelig å utforme en målrettet støtte til bedrifter som er i vanskeligheter uten at det oppstår for mange utilsiktede virkninger. Man ønsker verken å gi støtte til bedrifter som hadde klart seg fint uten støtte, eller til bedrifter som er nær konkurs. Det er en vanskelig balansegang. De vanskelighetene bedriftene står i, kan vise seg å gå raskere over enn forventet, slik at støttebehovet viser seg å ikke være der likevel. Dersom vanskelighetene varer lenge, hadde det vært mer fornuftig å gi bidrag til omstilling, heller en støtte til å dekke kostnader og dermed bevare forretningsmodeller og driftsmetoder som ikke er bærekraftige over tid. Det er også både praktiske og juridiske vanskeligheter med å avgrense støtten etter næring og størrelse, samt å finne egnede støttekriterier.

Vi er også bekymret for mulige konkurransemessige vridninger mellom aktører som faller hhv. utenfor og innenfor ulike støttekriterier.

Strømstøtte hindrer nødvendig omstilling

Situasjonen med høye strømpriser ligger an til å kunne vare i mange år. Selv om den akutte situasjonen som følge av krigen og sanksjonene mot Russland skulle bedre seg, vil bl.a. det grønne skiftet legge et press på energimarkedene i Europa i lang tid.

Energieffektivisering er en nødvendig del av omstillingen vi vet kommer. En strømstøtte basert på kraftforbruk svekker insentiver til å spare strøm og bidrar i feil retning. Det grønne skiftet bør ikke forsinkes gjennom at bedrifter som ikke har gjennomført strømbesparende tiltak, mottar bidrag til sine strømregninger.

Næringslivet går nå godt, og det er høy etterspørsel etter arbeidskraft. Situasjonen står i skarp kontrast til da støtteordningene til næringslivet under koronapandemien først ble utformet. Den gangen kunne man frykte at et høyt omfang av konkurser og oppsigelser skulle føre til omfattende og langvarige problemer på arbeidsmarkedet, med tilhørende betydelige sosiale konsekvenser. Slik er det ikke nå. Dersom bedrifter må gi opp fordi de ikke klarer å få lønnsomhet med dagens prisnivå på strøm, vil eiendeler og ansatte i mange tilfeller tas over av andre aktører som har bedre forutsetninger for å skape lønnsomhet. Arbeidstakere som blir overtallige, kan trolig finne arbeid i andre virksomheter nokså raskt. Å utsette nødvendige omstillinger kan fort bety at omstillingene kommer på et tidspunkt hvor arbeidstakernes muligheter til å finne annet arbeid er dårligere enn nå.

Strømstøtte til bedrifter bryter med målet om en effektiv markedsøkonomi

Mer overordnet er det viktig å ta vare på en effektiv markedsøkonomi, som sikrer et produktivt næringsliv og høy verdiskaping. Norsk økonomi er en blandingsøkonomi der produksjon av varer og tjenester stort sett foregår etter markedsmessige prinsipper, mens

velferdsordninger og et omfordelende skatte- og overføringssystem ivaretar fordelingshensyn og gir sosial trygghet for innbyggerne. Slik sikres god skatteinngang og grunnlaget for velferdsstaten. Ivaretagelse av denne modellen krever ikke bare at vi viderefører gode sosiale ordninger og omfordeling - det er også viktig at vi passer på vekstevnen og produktiviteten i næringslivet. En viktig bestanddel i dette er sunn konkurranse mellom bedrifter som står overfor markedsmessige priser på råvarer og innsatsfaktorer og som må bære risikoen ved sine egne disposisjoner.

Dersom næringslivet blir vant til at staten avlaster investorer og eiere for risiko, kan resultatet bli flere ulønnsomme investeringer. Bedrifter som ikke er lønnsomme til de betingelsene som gjelder i markedet, skal gå konkurs.

Midlene på statsbudsjettet er knappe

Både regjeringen, Norges Bank og SSB beskriver situasjonen i norsk økonomi som stram. Det synes å være stor enighet om at finanspolitikken må bidra til å stabilisere aktiviteten i økonomien. Hvis ikke øker belastningen på pengepolitikken, og renta går mer opp enn den ellers ville gjort.

Gitt en forholdsvis stram innretning av Nasjonalbudsjettet 2023, går en strømstøtte til bedrifter på bekostning av andre formål. YS synes ikke nødvendigvis dette er riktig prioritering, gitt de store behovene vi ser blant annet for satsing på forsvar og beredskap, helsetjenesten mv.

Energipolitikk må løse strømkrisen på lengre sikt

En knappere energisituasjon både i Norge og ellers i Europa aktualiserer spørsmål om ny utbygging av kraft. Flere muligheter for lønnsom ny kraftutbygging blir ikke utnyttet i dag. I tillegg er det store uutnyttede muligheter for energieffektivisering, lokal småskala solkraftproduksjon, oppgradering av eksisterende vannkraftverk mv. YS mener utbygging av både ny kraftproduksjon, herunder vindkraft på land, samt forsterkning av strømmettet må skje raskt og uten ugrunnede hindringer, innenfor de rammene som settes av hensynet til naturverdier. Det bør vurderes tiltak for å få fortgang i konsesjonsprosessene for vind- og solkraft.

YS' forslag til tiltak

- Hjelp til bedriftene bør ytes i form av lån. Eventuelt kan det også vurderes ordninger for å konvertere lån til støtte etter bestemte kriterier.
- Et alternativ kan også være å øke støtten til energieffektivisering i næringsbygg eller andre strøm sparende tiltak.
- I tillegg må det være gode ordninger for å omstille arbeidstakere som eventuelt mister jobben.

YS bidrar gjerne i videre diskusjoner om dette temaet.

Med vennlig hilsen

Hans-Erik Skjæggerud

1. nestleder

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - YS